

An © 2014 Gannas

Leryon

Yma tus a lever bos Leryon ha'y avon, ha Koes Ethy ha Plas Ethy an awen rag hwedhel Kenneth Grahame a-dro dhe'n enyvaes trigys war lann an avon. Pella derivadow folenow 3-4.

Plas Ethy, ogas dhe Leryon.

A-dryv an skath, an chi kampoellys war folenn 3.

An Gannas niver 456
mis-Kevardhu 2014
dyllys gans © Koweths
an Yeth Kernewek ISSN
1469 705X

Yeth an Werin Lannstefan

Yeth an Werin yn Lannstefan

Yma Yeth an Werin nowydh re dhallathas yn Lanstefan. Ottomma chons rag klappya yn Kernewek y'n rann est a Gernow.

Sewenus veu an kynsa Yeth an Werin yn Lanstefan yn mis-Hedra. Byttegyns, Yn termyn a dheu an kuntellesow a vydh synsys **an nessa dy'Lun pub mis** (yn le an tressa). Ytho an nessa kuntelles o an dy' Lun an 10ves a-vis Du ha'n tressa a vydh dhe'n 8ves a vis-Kevardhu. Kernewegoryon oll yn Kernow Est ha Kernow Gledh - po pella, dewgh dhe Ostel An Karow Gwynn (*White Hart*) a-dhiworth 19.30.

Mars esowgh hwi ow kewsel kernewek dres lies blydhen po mars esowgh hwi orth hy dyski termyn berr, y hyllir kewsel ha goslowes orth an yeth gans kowetha.

Rag derivadow pella:

sarahcooke211@yahoo.co.uk

Kowethas an Yeth Kernewek Gwiasva

Gwiasva Kowethas an Yeth Kernewek re borthas afinans! Dergha, moy didheurek ha gans moy kedhlow yw hi lemmyn, hag esya yw kavoes an pyth esowgh ow hwilas.

Mirewgh orti dre glykkya war an gevrenn a-woeles, mar pleg, ha leverewgh dhyn agas breus dre worthybi

orth an e-bost ma. Yn arbennik leverewgh dhyn an pyth arall a garsewgh gweles y'n wiasva, mar pleg.

www.cornish-language.org

Kesva an Taves Kernewek Apposyansow 2015

An Gesva re dhellos dydhyasow rag an apposyansow 2015. Diskwedhys yns a-woeles. Rag pella derivadow gwelewhg gwiasva an Gesva -

www.kesva.org/examinations

- hag, yn arbennik, 'derivadow a-dro dhe'n apposyansow 2015' ha 'formow omrolya'.

Dy'Mergher 13ves a vis-Me, Apposyans War Anow, 2a/3a Gradh, Kernow Est;

Dy'Sadorn 16ves a vis-Me, Apposyans War Anow, 4a Gradh, Lys Kernow, 1430;

Dy'Mergher 20ves a vis-Me, Apposyans War Anow, 2a/3a gradh, Kernow West;

Dy'Sadorn 13ves a vis-Metheven, Apposyans Skrifys, Lys Kernow/Lyskerrys/Loundres, 1000;

Dy'Sadorn 13ves a vis-Metheven, Apposyans War Anow, Pub Gradh, Loundres;

Dy'Sadorn 20ves a vis-Metheven, Nessa Apposyans Skrifys 4a Gradh, Lys Kernow ha Loundres, 1000;

Yn leow ma nag eus termyn na tyller diskwedhys hemma a vydh avisys dhe ombrofyoryon wosa aga bos omrolys.

diworth Tony Hak, Skrifennyas

Lyther a Alban
a-dhiworth Yowann Byghan
(agan kessskriker arbennik albanek)

Kenneth Grahame:
Tas Mester Kroenek

Y feu genys an skifer meur y vri Kenneth Grahame an 8thves mis Meurth, 1859, dhe Dun Eideann. Ha'y oes namoy es unn bloedh, ev eth dhe driga dhe Inbhir Aora (Inverary) ryb morlann an Logh Fyne yn Earra-Ghaidheal (Argyll). Flogholeth pur lowen o. Pur dha o gans Grahame bos trigys ogas dhe'n logh. Byttegyns, y ferwis y vamm yn unn dhineythi. Y das a wordhiwessa moy ha moy, ha wor'tiwedh Grahame ha'n fleghes erell eth dhe driga gans aga dama-wynn dhe Cookham Dean, Berkshire, Pow Sows. Omma unnweyth arta Grahame a ylli gwari gans skathow ha mires orth enyvales an avon. Aga chi o bras mes direwl, ha digabester o an fleghes. My a grys bos an tyller ma awen an avon ha'n hel veur yn 'An Gwyns y'n Helyk', an moyha aswonnyys ha kerys a'y lyvrow oll.

Grahame a vynna studhya dhe Benskyl Rysoghen, mes nyns esa arghans lowr rag henna. Ev eth dhe oberi yn Arghantti an Pow Sows y'n vlydhen 1879, ha wosa lies avonsyans ev a dheuth ha bos Skrifennyas an Arghantti kyns omdenna awos klavder y'n vlydhen 1908.

Demmedhys a veu y'n vlydhen 1899 dhe Elspeth Thomson. I a's tevo unn mab, henwys Alastair. Genys dall yn unn lagas ha klav yn fenowgh o an maw. Y

leshanow o 'An Logosenn'. Berr ha trist o y vywnans. An 7thves mis Me 1920, ha'y oes hwath 19, Alastair 'An Logosenn' a omladhas ynn unn gerdhes a-rag tren.

Yn gwiryonedh, hwath avel maw byghan, Alastair o flogh penn-kales ha gorth. Y dhellni o torment meur dhodho. Skav mes berr o tan y golonn, hag yth o pup-tra oll ragdho yntanus hag awosa skwithus: ev a'n jevo martesen y'n dydhyow ma an deskrifans 'konneryek-duwenik'. Rag gul ges a jer brottel y vab, Grahame a dhallathas leverel hwedhlow prys-gweli dhodho yn kever 'Mester Kroenek', kroadur prout mes diweres, hag ottena dalleth 'An Gwyns y'n Helyk', my a grys.

Mester
Kroenek

Yth yw lyver meurgerys hag aswonnyys dres oll an bys hwath yn dydhyow ma, ha faverys gans fleghes oll. Re beu lies vershyon radyo, fylm ha pellwolok, ha gwari henwys 'Toad of Toad Hall' gans A.A. Milne (1929). Ny wonn vy fatell an praga, mes y leverir bos martesen an dreveglos Leryon (*Leryn*) yn Kernow kynsa awen an lyver. Tus a lever bos Koesow Ethy ha Plas Ethy a-ugh an dreveglos 'Wild Woods' ha 'Toad Hall' an romans, ha

Fowydh yw 'Troy Town'. Yma pons byghan prennek ryb Karrek Ethy ha ryb kelli helyk ogas dhe'n avon Leryon, ha re a lever dell wrug Grahame dalleth y lyver ena.

Pennskriker - ger war-lergh: dell hwer Kenneth Grahame a'n jevo an keth penn-bloedh ha my. Mes moy es henna, ow thas-gwynn, pan o maw, o trigys yn chi byghan poran ryb pons Leryon (skeusenow, folenn 1). An chi ma a'n jeva unn chambour hebken mes yth esa war an varghas a-gynsow orth pris moy es £300.000! Hag ynwedh, tas ow thas-gwynn, ow thas-kuv, o kochwas rag Plas Ethy.

**Drolla an Lagha
gans Barney Carver**

An drolla a syw a veu kemmerys diworth *Cornish Notes and Queries*, dyllys yn kynsa yn *The Cornish Telegraph* ha daspryntyes yn lyver y'n vlydhen mil naw kans ha hwegh. Barney a'n trelyas dhe Genewek.

Moy Konnyk Es Y Noter

Yth esa tiek boghosek a bastell-dir vyghan ogas dhe Lannust hag a'n jevo kwarel gans y gentrevек; ytho ev eth dhe'n lagha.

Hag ev ow keskewsel gans y noter ev a brofyas dannvon ro a dhew hos brav dhe'n juj. 'Re Varia, na wra henna!' a leveris an laghyas, 'Mar kwrusses yndellna fethys vydh dha gas.'

Prys ewn wosa henna an kas a dheuth dhe'n barr ha dhe'n tiek y feu res an vreus. Ena ev a dhewelis dh'y laghyas hag yn-medh: 'My a dhannvonas an heyji.' Marth den a'n lagha a drelyas dhe revrons pan besyas y gliens: 'mes yn hanow an den arall my a wrug aga dannvon!'

**Servis Eglos
dydhyas avisys**

An Revrond Jane Kneebone a dhannvon kedhlow a-dro dhe servisyow a dheu:

- 14^{ves} mis Kevardhu, Chapel Sen Yv, Servis Nadelik, 3 eur.
  - 28^{ves} mis Kevardhu, Chapel Ponsulyen, Servis Nadelik, 3 eur.
- Pella derivadow a-dhiworth:

Rev Jane Kneebone
☎ 01637 873135
☎ 07966 703924
janekneebone@gmail.com

**Kowethas an Yeth Kernewek
Kuntelles Blydhenyek**

Kuntelles Kemmyn Blydhenyek an Kowethas a vydh synsys yn Lys Kernow, mis-Genver 2015.

Pella derivadow a vydh dyllys yn An Gannas mis-Genver - po kedhlow diworth gwiasva an Kowethas.

<p>Kan Ty yw gis-dhonsyer, melder gans Phil Knight</p>

(A yll bos gwelys der *YouTube*, dell gonvedhyn)

Keskan

Ty yw gis-dhonsyer, melder,
 Ha ty 'worr dha visour hepken ragov vy
 Ty yw gis-dhonsyer, melder,
 Ha ty 'worr dha visour hepken ragov vy
 Ny'm beus dowt a'th lelder
 Kynth esosta y'n pellder
 Melder, ro personel dhiso a dhrov vy

1) Rag ow bos dha Das Nadelik
 Ha dewdheg dydh yma dhyn rag
 Kevranna'm ro a hel gerensa teg
 Kyn fiv dha Das Nadelik
 Dhe Gernow my devedhys
 Ny'n gorra vy yn-dann dha weli hweg!

2) Mes my a'n ros dhis, melder
 Gans oll ow nerth ha helder
 Ha my a'th with rag yeynder pan vo oer
 My yw dha Das Nadelik
 Hag yth osta teg ow elik
 Ha my a'th kar, keresik, ty a woer
 Keskan Ty yw gis-dhonsyer, melder...

3) Gans ow sagh war ow heyn, surredi,
 Nyns yw leun a veyn saw'n
 Kerensa esov vy ow toen dhe-jy
 Ha'm kerwys ergh a denn
 Ow draylell bys y'n penn
 Ha my a dhehwel tre dhe'm elik vy

4) Ytho byth parys, elik, rag
 Pur ogas yw Nadelik
 Gorr ughelvarr ha kelin yn aray

Pan wrav y dhiyskynna,
 Y'm mantel rudh, dha jymbla
 Yn-dann an ughelvarr ro dhymm dha vay

Keskan

Ty yw gis-dhonsyer, melder,
 Ha ty 'worr dha visour hepken ragov vy
 Ty yw gis-dhonsyer, melder,
 Ha ty 'worr dha visour hepken ragov vy
 Ny'm beus dowt a'th lelder
 Ha kynth esosta y'n pellder
 Melder, ro personel dhiso a dhrov vy

<p>Nawbedrek</p>

A yll'ta dismygi an ger a naw lytherenn? Py lies ger a moy es 3 lytherenn a yll'ta kavoes, res yw dhis devnydhya pub lytherenn unnweyth yn pub ger ha res yw dhis devnydhya an lytherenn yn kres an predrek yn pub ger.

G	W	S
A	O	L
M	N	E

Gorthyp mis-Du: **toellwisk**

<p>Kevywi Lavrek Rduh gans Tony Snell</p>
--

KEN DYDH GLYB ha gwynsek.
 Diwedh havas hir ha truan. Kyns dalleth an vlydhen-skol nowydh, menowgh gasa Pow Sows a wrav rag kibya nebes dydhyow yn Kernow, ow honan ha'n dhiwros y'm karr-stat vy.

Hevlyna heb fyski my eth war an Lergth Kammheyl. Y karav gweles teyluyow, menowgh gansa fleghes pur yowynk war aga diwrosow munys, owth omlowenhe war lergthow desynys yn perfydh a-barth diwrosysi a bup oes ha gradh.

Wosa gorfenna an vyaj yn Lannwedhenek, nessa myttin ha my ow rosy a y'n dre ha genev ow glawlenn, tennys veu ow lagas tu ha skrisell splann yn nebes fenestri:

KEYVWI LAVREK RUDH
NOS LOWEN LEUN A LIW
FARWEL DHE'N HAVAS HEGAS
MA!
RES YW DHE BUB DEN GWISKA
LAVREK RUDH
ILOW BYW HA DONSYA
PIWASOW RAG DILLAS AN
GWELLA
BARR IGOR BYS HANTERNOS

Hag a-woeles war an skrisell:

DEWIS DENIM
IGERYANS GWERTHJI DILLAS
NOWYDH YN ABERFAL

Ye! Perfydh rag dydh glyb a'n par ma! Toeth da dhe'n karrgew ha gasa an bagasow a brenoryon, an moyha rann anedha ow hwilas spas yn neb koffiji. Ha lemmyn ottomma vy y'n karr, diberthyans ow kramya dre Truru, ha wortiwedh heudhik war-nans bys yn Aberfal. Hware ottavy a-dherag an gwerthji, talenep ynn, saw hir a-dhelergh. Yn-dann arwoedh DEWIS DENIM, yn fenester nowydh, desedhys

yn konnyk rag dynya lagas heb fall, dew vanykyn gorow: an eyl yn jyns a dhenim glas ow miros a-dreus orth y gila yn rudh, Medrys orth tus yowynk dhe wir, saw mall o genev entra ha hwithra.

Ogas dhe'n porth, kregys a-dhia gledhrens hir, res a lavrek denim rudh. War arwoedh a-ugh niverys ens i: onan bys deg.

'Myttin da, syr.' Den yowynk, hir ha kul; herwydh y lev devedhys a-dhia heb le y'n Kontethow Tre. Gwiskys yn kryspows ha lavrek du, tregh stroeth. Gols yn gis kerys gans tus yowynk: kwyff berr, gwithys yn y le gans nebes jel. 'A allav vy gweres dhywgh ow hwilas neppyth?'

Ha my ow studhya an res a lavrek rudh: 'A vynnnowgh styrya dhymm an niverow ma?'

'Yma'n system yndellma: niver onan: ny gevis henna kannans vytholl: flamm-nowydh yn apert. Niver dew: boghes kannans. Hag alenna rag bys niver deg may hwelewgh kannans dres an gwisk dien. Ha kettep onan yn tregh kul po tregh lows.

'Eus edhom gwir rag kemmys gis dyffrans?'

'Wel, syr, martesen nebes marth yw agan bos ow talleth gwertha kettep gis: brassa rann anedha treghys yn kul, niver le treghys yn lows.'

'Meur ras dhywgh. Gewsewgh dhymm mos hwithra dillas erell, ha prederi'

Y'n keth pols na, yth entras den hir, enep liwys gans an howl ha nebes tewedhek: tri-ugens y vloedh, po moy, dell dhismygys vy. Yn kler ev a woer poran an pyth yth esa va orth y hwilas.

An den yowynk a'n dynnerghis ev, hag a-dhystowgh an henavek a leveris, 'Yth esov ow hwilas lavrek denim rudh, haval dhe'n onan usys genev dres termyn hir, Leskys veu henna degynsow yn droglamm gans barbekiw. Owth assaya enowi an dra villigys wosa kowas tromm. Dinewi petrol warnodho a wruga. Saw skoellys veu rann an petrol.'

'A syr! Pystigys a-has a vewgh?'

'Tynn lowr. Ny res skrutha: ny vynnnav diskwedhes dhywgh an kreyth.'

Rudha ha pasa a wrug an den yowynk, ha dalleth deskryfa an steus a lavrogow, poran dell wrussa derivas dhymmo vy.

'Ytho, den yowynk, pana gis a vynnnowgh kusulya ragov vy? Res yw dhymm aga havoës rag kevywi nessa pennseythun.'

Dyskys gans rach re bia an gwas gans perghenn an gwerthji: den Kernewek hag o soedhek y'n Lu-lestri Ryel ha goelyer sewen a-wosa. Hedhyw vyttin galsa ev dhe Druru rag kyrghes stokk nowydh.

'Den jentyl avelowgh hwi, syr, gevewgh dhym govynn: a wrussowgh spena termynow hir war an moryow?'

An den a hwarthas pols, hag ev ow hwithra an lavrek niverys 5 ha 6. 'An rann a-dro dhe'n dhewlin: res yw bos nebes gwynnek: sywyans a dermyn hir yn howl krev, ow koelya a-hys an Kosta Del Pyle-pynag; ha golghys menowgh dres lies havas. Golghyans garow, gans neb lowster Spaynek. Golghores hag usi owth oberi war lann unn avon gans sebon kales, yn unn hwettya gronn a dhillas war legh a garrek arow. A gevewgh hwi an imaj?'

An gwerther yowynk a sinyas akordyans, ha prederi: diblans yw an imaj na: mes gwir yw an pyth re leveris ev, saw hwedhlow unnweyth?

'Nans yw pell, kyns agas dos y'n bys ma, dibygans en vy, ow lavurya yn skathlann yn Spayn. Ober digrefth, arveth munys, ha jowl a dravyth rag erbysi. Yn prison re bien vy rag drogober na wrug vy nevra. Wel, y'm termyn rydh my a ewnhas skath ha'y gwertha; prena ken skath, nebes brassa, ha gwertha henna, hag yndella rag. Tamm ha tamm kreuni mona a wrug'a, ha wortiwedh my a dheuth ha bos perghennek a skathwoelya vras. Kuntell mayniow a bobel yowynk a wrug'a rag vyajyow, re anedha ow tyski goelya.'

Ow koslowes yn klos esa an den yowynk, didheurys yn kler. Ha my yn unn fysla gans dillas divers, ow klewes pup-tra. Y'n gwerthji nyns esa nagonan ader agan tri.

'Usi genowgh omma agas skathwoelya, syr?'

'Soweth nyns usi hi omma. Res o dhym hy gwertha, awos achesonyow divers na vynnnav vy aga leverel. Mes res yw dhyn dehweles dhe negys an lavrek.'

Heb mar ev re gachyas bern an den yowynk a's teves tremmynn govynnus. Prag re bia an kothwas yn prison yn Spayn awos drogober hag ev ankablus? Prag re beu res dhodho gwertha y skathwoelya? Ow tismygi yth esen vy bos dh'agan dew hwans a wodhvos gorthybow dhe'n keth govynnnow ma.

'Lemmyn ytho. Niver hwegh? Re wynnek a-rag an dhewlin, kepar ha dell vien vy menowgh ow lavurya war benn-dewlin:ow kartha flour an skath, rag

ensampel. Yth esa genev meyni hag y'ga mysk nebes dallethoryon ow kul an ober keth ma. Niver seyth ha'n re erell? dell yw diblans, an re ma re beu kennys gans klorin. Tus haval dhymmo vy, nysn on ni toellys gans henna. A-barth tus yowynk: gwari teg. Kannans lowr y'n lavrek a'n gis kul, po an liw leun euthyk na. Heb mar y fydh an vebyon na, rann vrassa anedha dhiworth an hen skol na war an vre, le mayth esons i ow kwiska hattow kala. Heb prevyans bywnans, digeredhys yns i. Parys pup-prys dhe vos yntanys gans pub tuedh nowydh herwydh an gis. Dhe vrassa an kost, dhe wel gans an re ma. Tasik a wra tyli. *Après-surf*? Gesyn dhedha plowghya mes!'

'Eus kummysas dhymm, syr, a wovynn: pile esa agas skol hwi'

'An le arall. Dhe'n lyha, y'gan beu dowr ha skathow. Grasow dhe Dhuw ha dhe ertach ow theylu vy. Lemmyn ytho: my a gemmer dew a'n niver pypmp, tregh lows, mars eus genowgh an re na.

'Problem vyth, syr. A vynnsewgh kemmeres onan rag y brevi y'n log gwiska?'

Konfort yw godhvoss bos hwath yn fyw an gorthenebieth hen. 'Ma ko' dhymm an henlavar Kernewek gans penn-bros rugby: "Hwerowder pals y'n dhew bara: gwari brav a-ragon!" Nos lowen leun a liw? Wel, nebes goes skoellys war lavrek, ny vydh henna re hewel. Saw my ny vydhav ena dh'y weles.'

A verr spys y tehwelis an den a-dhia dhelergh an gwerthji. 'Da yw an re ma. Ytho dew anedha, mar pleg. Hag ottomma profyans: prag na wrewgh hwi dos dhe'n keywi lavrek rudh, nessa

pennseythun? Gorthugher gwari lowr, yn sur. Pyth yw dha hanow?'

'Davydh'.

'My yw Wilfred. Drewgh mata po kowethes genowgh. My a wra pe an tokynyow.'

'Grasow dhywgh, syr, saw ny vynnaw gwiska lavrek rudh.

'Ogh, bedhewgh bedhek! Lowen vien vy pe an lavrek.'

Davydh a sevis tawesek, ow talgamma nebes. Ye, a gothwas. Ow mester a'm gwarnyas a dus a'gas par hwi. Anformoleth anwiw. Prys yw rag gorfenna agan negys.

'Grasow dhywgh rag an profyans, syr, saw ervirys ov dhe wul taklow erell nessa pennseythun.'

'Ah, drog yw genev. Chons perfyth rag dos erbynn prenoryon nowydh: tybyans o henna genev.'

'Yn neb kas, gonis a via honna, syr: dhymmo vy, diskwithans Sadorn dhe nos!'

Hwatt da, Davydh. Saw y hallsa bos an kothwas ow tevisya ken kast: bydh war!

Ha my ow hwithra nebes krysow, ny yllis goheles klewes oll aga heskows. Ha lemmyn res o dhymm gul an gweythres onest. Dihwans my eth dhe gledhrens arall: lavrek glas, dres an huni beghys a'n re rudh. Trovya lavrek lows, niver pypmp, a wruga ha'y gemmeres, ha neshe dhe Wilfred. Ev a ros dhymm minhwarth, heb ger, hag ev ow mos dhe'n rekenva ha profya y gartenn-gresys, ha my orth y holya.

Wilfred a gemmeras y sagh ha leverel 'Grasow meur dhis, Davydh. Dha weles

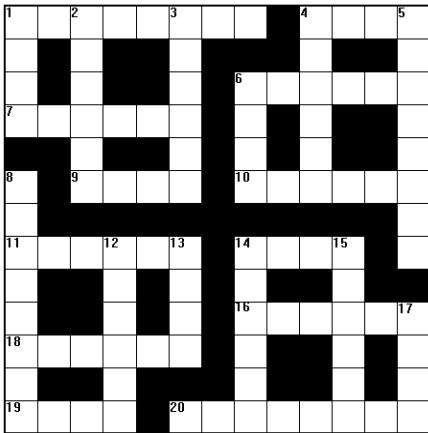
nep-prys.' Hag ev ow mos troha'n das my eth ha genev ow lavrek vy dhe'n rekenva.

Yth omdreylyas Wilfred ha hedhi pols rag unn wolok finek, 'Unnweyth arta, meur ras dhis.'

Davydh a'm faveras vy gans minhwarth klor. Y styrys vy henna avel grasow a-brys.

Kammen vyth ny wrussa delledhi dhodho lavrek rudh.

**Krowseryow
gans Ray Edwards**

- 18. Rekna (6)
- 19. Den pur vras (4)
- 20. Yn-dann gel (8)

war-nans:

- 1. Boes gwrys gans leth (4)
- 2. Mus (6)
- 3. *Diskwedhes*: 3a person (6)
- 4. Perthi own (6)
- 5. Agan yeth ni (8)
- 6. Gorra yn linenn (4)
- 8. Kuv, hardh (8)
- 12. *Dhe ri .....ny'm beus* (BM 590) (6)
- 13. Gul kompes (4)
- 14. *Hwilas*, 1a person (6)
- 15. Golow (6)
- 17. Diwweyth naw (4)

**Gorthybow dhe'n krowseryow
mis-Du 2014**

a-dreus:

- 1. An mis ma (8)
- 4. Heb hwans oberi (4)
- 6. Rewler (6)
- 7. Onan le es 17 war-nans (6)
- 9. Tre vras (4)
- 10. Frutys (6)
- 11. Nyns yw *gwakhe* (6)
- 14. Fordh (4)
- 16. Gorra yn nans (6)

**argemmy'n:
Gwerthji Kernewek**

Keskewsel, 24 Plen an Varghas, Ryskammel, PL32 ☎ 01840 211725 (dyghtyer Jerri Jeffries).

www.keskewsel.com

An Noswikoryon treyls gans Mary Sutcliffe

Treyls hag amendys diworth *'The Cornish Smuggling Industry'* gans Paul White, Gwask Tor Mark, Rysrudh.

Gorhel-te an 18ves kansblydhen

Porth byghan, nos kosel yn golow an loer, roevow ha karnow mergh gwrys didros, ha hwystrernew yn fowys le may feu kudhys balyeryow ha kistyow – henn yw an imaj a noswikorieth yn Kernow nans yw kansblydhynow. Mes an gwirvos o pur dhihaval.

An derivadow ma ow sywya a veu skrifys gans laghyas, Wella Hickey y hanow neb esa ow tehweles dhe Gernow dhiworth Eynda Est war an gorhel 'Plassey', gans karg a de, y'n vlydhen 1770.

Ottomma an hwedhel a skrifas Wella Hickey:

'Gorthugherweyth agan gorhel a ankoryas y'n Mor Predennek ogas dhe'n Lysardh, nebes mildiryow dhiworth an arvor.

Ternos a-varr an kapten a welas skath-woelya ow nesa hag ena, dhiworti y teuth kokynn hag ynno den keherek, gans bejeth rudhik mes gans dillas

boghosek. An kapten a'n ledyas a-bervedh yn y gabynn le mayth omsedhas an estren ha leverel 'Ytho, syr, pyth yw kost a de pub argh?'

An kapten a worthybis, 'Ugens peuns.'

'Nyns yw da,' yn-medh an estren. 'Yma edhomm dhymm a etek peuns. Yma meur a worholyon Chinek an vlydhen ma.'

'Ty a woer an gwir,' yn-medh an kapten. 'Ytho, my a akord genes.'

'Pes arghow?' a wovynnas an estren.

'Martesen tri-ugens.'

'Da lowr,' yn-medh an estren. 'Lavar dhe'th veyni dhe worra an arghow yn ow skath-woelya.'

Ena Wella Hickey a gonvedhas bos an estren noswikor. Ev a besyas:

'An bargaen a veu gorfennys yn tien ha'n lugh a dhallathas klerhe. Ni a ylli gweles arvor an Lysardh war worwel a-gledhbarth. Mes soweth a-dhyghowbarth, yth omdhiskwedhas gorhel arall, gorhel an tollji. An noswikor a dreylyas war-tu ha'n kapten ha leverel, 'Yth eson ni re ogas dhe'n tir. Omma an dollwesyon a ylli ow hachya. Tri mildir pella dhiworth an arvor ha ny vern dhymm yn kever aga dededhyans. Ny yll an dollwesyon gul neppyth dhymm ena.'

An kapten, dell hevel, a hokyas dhe vones, ytho an noswikor a leveris,

'Y'n pellder ma dhiworth an arvor, yma dhe'n dollwesyon an ewnder dhe'm sesya. Mar ny woelydh dhe-ves, res yw dhymm dha asa.'

An kapten a worhemmysas dhe'n kynsa soedhek may tallattha goelya dhe-ves ha gansa an noswikor ha'y skath-

woelya. Wosa our ha hanter, an noswikor a leveris,

‘Lemmy’n, kapten, gwrens dos. Ny yllons i gul travyth dhyn.’

Ena y teuth gorhel an dollwesyon ha hedhi ogas dh’n gorhel ‘Plassey’ ha skath-woelya an noswikor. An dhow veyni a bassyas our dien yn arvedhennow ha mollethow an eyl dh’y gila mes ny yllens i dos war flour an ‘Plassey’ ha res o dhedha mires orth treusporth a lies kist dhe skath-woelya an noswikor.

Wor’tiwedh gorhel an dollwesyon a woelyas a-ves.

An noswikor a leveris, ‘An bilen dampnys neb a rewl an worhel na yw an drokpolat hepken na allav vy gul barga’nso. My a brofyas dhodho gwayn pur vras, mes nevra ny dhegemmer ev an barga’n.’

Wella Hickey a skrif ev dhe gampoella nevra na vetyas ev orth soedhek arall neb a fara gans ewnhynseth yndellma.

‘An kapten a wovynnas orth an noswikor mars esa koll vyth dhodho awos spalyow dhiworth tollwesyon a’n par na, hag ev a worthybis,

‘Pur voghes. Nans yw naw dydh, my a gollas pypm po hwegh kans peuns mes travyth a vri.’

Ena Wella a ylli konvedhes nag o hwegh kans peuns poesek dhodho.

‘Wosa oll an de a veu treusporthys dhe worhel an noswikor, ni oll eth a-bervedh y’n kabynn. Pluvonn, paper hag ynk a veu askorrys ha’n noswikor a skrifas chekkenn a £1,224, hy sina ha’y ri dhe’n kapten. Ev a brofyas dhe’n noswikor gwedrennas a win po kroust

mes ev a worthybis na evsa ev marnas gwedrennas a vrandi hepken, drefenn bos res dhodho mos war-dir.’

A-dhesempis wosa y dhiberth, Wella a wovynnas orth an kapten mar tegemmersa ev nevra chekkenn na veu peys dhiworth noswikor a’n par na. An kapten a worthybis, ‘Nevra. Tus a’n par na a dhyght yn enor pup-prys, drefenn bos diwedh aga negys mar ny wrons yndella.’

argemmy’n:

Radyo an Kernewegva

Radyo an Kernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans Matthew Clarke ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y’gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.radyo.kernewegva.com

Skeusennow

Y’n folenn a dheu y hwelir skeusennow magoryow Eglosverther (kampoell mappa SW863,447).

An eglos a sev dhe benn bownder leysyek ha hi yw kudhys lemmyn gans losow ha gwydh, ha tamm ha tamm ow koedha.

Seulabrys an eglos ma o onan a vri war Stat Tregothnan mes gesys veu dhe goll pan veu drehevys eglos nowydh dhe Dresulyen yn 1904.

Klegh an eglos a veu kemmerys dheves yn 1970 ha teudhys dhe wul klegh nowydh rag Eglos Sen Klemens.

Taves an Tir

**Skeusenn: Rob Simmons, Soedhek
an Ragdres, gans Tiffany Truscott,
Radyo Kernow.**

An Gannas 2014

**Pennskriber An Gannas yw
Graham Sandercock hag yw lowen
degemmeres erthyglow ha
skeusennow dhe vos dyllys:**

grahamsandercock@blueyonder.co.uk